

Gremmedes Nærørelse, og som allerede havde givet sig tilhørende ved nogle Rivninger mellem Studenterne og Adelens bevebnede Ejendomme, lade Bagterne i Byen og især ved Vesterport fordobbe, tilsige Borgerskabet til at møde med Vaaben i Haand, saasnart Stormkloften lød, lade Havnene sperre og Stadens Porte lukke, sag at Ingen, selv om de havde kongeligt Pas, kunde komme ud, med mindre de fra Borgemester Mansen kunde støtte Seddel og Vaategning om, at Passet var ham forevist, og at han tillod Portens Åbning for Pashavnen, og disse kraftige Foranstaltninger vare tilstrækkelige til at forhindre hint farlige Skridt af Adelen. Som en af Københavns Deputerede paa Rigsdagen havde han vel og Lejlighed til at gjøre sin Indstydelse gjeldende i andre Retninger, og det vil være nok til at charakterisere Manden, at anføre hans djerfe Uttring til Oberst Hans Freis til Klausholm, som paa et Mode pukkede paa Adelens Rettigheder og gjorde Raastand paa, at de og deres Fruer med Born fremdeles alene maatte ansees for fri og frølse, hvad de fra Arilds Tid havde været. Opbragt over disse ubesindige Ord før Thuresen op, og idet han slog paa Raarden, som hang ved hans Side, spurgte han Obersten, om han i Byen havde baaret sit Værge saa bravt, som han og andre Københavns Borgere havde baaret deres under Københavns Beleiring og Besormelse.

Det var saa naturligt, at Kongen maatte ønske at belonne de Mænd, der havde været virksomme Hjælpere ved Souverainitets Indsørelse, og vi see da ogsaa, at ligesom Bislop Svane fik Titel af Erkebisrop og blev Medlem af Statsraadet og siden ogsaa af Høfsteret, og Borgemester Mansen blev Præsident i København og ligeledes Medlem af Statsraadet, saaledes hædrede Kongen ogsaa Thuresen ved paa Hyldingsdagen at kalde ham op paa Slottet og skjenke ham en stor og tyk Guldkjede til at bære paa Bryset, i hvilken Kongens Portrait hang besat med Diamanter, medens de andre Borgercapitainer maatte lade sig nose med en Guldkjede, hvor i hans Majestæts Billeder hang præget i Guld; senere, da de nye Regeringscollegier blevet indtrættede, fik Thuresen Sæde i Krigscollegiet som Assessør.

Høruden den almindelige Erhjældighed, der tilkommer enhver brav Hæderlandets Son, har Thuresen erhvervet sig særligt Krav paa Faatnemmelighed af alle dem, der i den lange Karriere siden hin Tid have nydt og endnu nyde godt af de betydelige Legater, han har fået til Hærdet for seg fattige Skoledisciple og tre husarme Borgere eller Borgerfører, saavel i København som i sin Hædernestad Aalborg, og for Nicolai Kirke i København, hvor han ligger begravet i Choret tæt foran Alteret.

Det er denne Mands Portrait, vi idag fremstille for „Illustreret Tidendes“ Lesere efter et Maleri, som hænger paa Raadsstuen i Aalborg, fra hvilken By Thuresen er udgaet, og hvor endnu en Gades Navn bevarer Mindet om hans Slegt. Det Portrait af ham, som fandtes paa Frederiksborg, gik til Grunde ved Slottets uløftelige Brand, hvorfor det ogsaa savnes i Portraitsamlingen paa Rosenborg, hvor Frederik III's Omgivelser nu kun besaaes af Hans Svane, Hans Mansen og Christoffer Gabel, og da der foruden hint og det forhenv omtalte i Aalborg kun stal findes et lille Kobberstik af ham i det store kongelige Bibliothek i Müllers Pinakothek, som er sjeldent og vanskeligt at overkomme, men hvorfør der staar en formindsket gylographeret Copi i Fabricius' „Illustrerede Danmarkshistorie“, maa dette vel være Grunden til, at hans Portrait mangler i det for nylig af J. A. Gold udgivne Portraitgalleri af berømte Mænd fra Frederik III's Tid.

D. H. Wulff.

Dronning Anna Kathrines Solvsfontaine.

Det her afbildede Pragtsmykke findes i den chronologiske Samling paa Rosenborg og fortjener, formedelt den Smag og Dygtighed, dets Mester har lagt for Dagen, at fremhæves som et fortroligt Bevis paa det høje Standpunkt, visse Haandverker indtøge paa Christian IV's Tid. Dette gjelder da navnlig om hine Dages Guld- og Solvsmede, der bragte det saavidt, at mange af deres efterladte Arbeider nu staar for os som virkelige Konstfrembringelser, ja undertiden næsten som uopnælige. Vi skulle til Bestyrkelse herske lejlighedsvis blot nævne Christian IV's berømte Krone, som opbevares iblandt de kongelige Regalier. Denne, der skriver sig fra Slutningen af det 16de Jahrhundre og er blevet forståeligst af den bekendte Guldsmed Thomas Juure i Odense, vækker med Rette den Dag idag enhver Kjenders Beundring; thi ved den Konstfærdighed og Skønhedsstands, der har raadet overalt ved Anbringelsen af Stene, Perler, drevne Figurer og Emaille, og ved den Delicatesse, hvormed endog den mindste Ubetydelighed er udført, kan dette Arbeide dristigt udfordre Nutidens allerhypperste Frembringelser i lignende Retning til Sammenligning, uden at behøve at frygte for at stulle staar til Skamme.

Dronning Anna Kathrines Fontaine er af Solv. Tre ottekantede Søller med korinthiske Capiteler bære to Beholdere, den nederste bestemt til vellugtende Bande, der igennem

de hule Søller ved hjælp af de midt paa disse siddende Hanner skalde springe ned i de tre Solvsøde, den øverste derimod bestemt til Roselæs, hvorfør dens Sider ere gennembrudte paa flere Steder. Bundsladen, hvorfra Søllerne hæve sig, er prydet med en Gruppe, forestillende Diana, der med tre Nympfer overraskes af Akteon ligesom hun er kommen op af Badet. Paa Søens ene Side viser Dejeren sig, ledtaget af sine to Hunde, med Dagsspydet i den høje Haand, medens han som i Forbauselse over det sjonne Syn, udstrækker den venstre Arm; paa den modsatte Side staar den jomfruelige Gudinde med Ansigtet vendt mod den Dristige, men dog, som Stillingen antyder, især med at flygte, skjont hun endnu ikke har fået taget Bue og Boger op fra Jorden. De to af Nympferne have endnu det ene Been i Vandet, medens den tredie, der er Akteon nærmest, er sjunken i Knæ af Undseelse og Skræk. Øverst oppe paa Roselæsets Laag staar Akteon med Hjortehoved — Gudindens Havn er begyndt. I sin venstre Haand holder han Spydet og ved hans Side staar en af Hundene. Alle disse Figurer ere støbte og eiselerede, hvorimod Meget af det Øvrige er udført i drevet Arbeide. Fontainen staar paa et sort Ibenholts Roselæs, rigt udstyret med Solvornamenter, og det Hele er opstillet paa et Bord, der har en Høje af omtrent 32 Tommer. Bordets tolkantede Plade, der ligeledes er af sort Ibenholts, er indfattet med dobbelte Solvlistre. Den hviler paa tre Solvpiller, hver med en Kugle paa Midten af omtrent 8 Tommers Gjennemsnit, og rigt udstyret med Sirkler, Englehoveder, Lovværk, Blomster o. s. v., Alt af Solv. Pillerne, der hvile paa en trekantet Pod af Ibenholts med Solvfanter, endnu nedenstil i tre Knapper af samme Træsort. Hele Meublets Høje udgør omtrent 3 Alen.

Denne Fontaine, der har tjent Dronningen som Toiletgenstand, hvilket blandt Andet ses af en i Roselæs anbragt Skuffe, hvis Indretning tydeligt peger hen paa, at Meublet har haft en saadan Bestemmelse, har efter al Sandsynlighed udgjort et Smykke af en større Suite Pragtmuebler. Maaskee have hertil hørt tvende andre Genstande paa Rosenborg fra Christian IV's Tid, nemlig et solbindlagt sort Ibenholts Bord og det bekendte Speil med Ramme af samme Materiale, der ligeledes har tilhørt Dronning Anna Kathrine. Have disse Genstande alle hørt til samme Suite, seer man sig ifand til med temmelig Noiagtighed at angive Tiden, paa hvilken de ere blevne til, idet man af tvende Portrætter af Christian IV og Anna Kathrine, som findes paa Speilet, kan henfore dette omtrent til Året 1610.

C. A.

Ei Jernsværd fra den mellemste Jernalder.

Bed Groftegravning nævned Bredden af den udterrede Bildse — nu Bildsømose — under Valbygaard ved Slagelse, og omtrent en halv Mil fra Stillinge Bugt, fandt Arbejdere fornlylig det prægtige Jernsværd, som Fig. 1 giver et Billed af i Storrelse. Det var saa heldigt, at Sværdet laa på overs af Groftsen, saa at det kunde optages omhyggeligt, og det synes saaledes, at det er kommet i den døvende Es, omtrent som det nu er, naar fraregnes hvad Hugtighed og Elde have fortørret. Det havde ingen Skede, og er formodentlig tabt ned i Vandet, f. Ex. idet dets Eier sprang i Vand fra en Bænk. Bænklingen, som paa Originalen næsten er fuldstændig, er damaseret i et flammende Monstret; Hæstet er fordeles prægtigt forarbejdet af Bronze med Solvringe, og paa den øverste Knap er der paa den ene Side i ophojet Arbeide en fremstilling af sammenlyngede Slanger, og paa den anden Side røde Glasstykker, som ere indlagte i en vis Orden mellem tynde, opstaaende Mellemvægge af Bronze. Det er uden Sammenligning det smukkeste Sværdfæste, vi have tilbage fra den nordiske Oldtid, og skjont dets Form kendes fra flere af Mosefundene fra den ældre Jernalder, navnlig Fundet i Dallerup Es i Veile Amt, og fra engelske, franse og vestydske (saakaldte merovingiske) Gravfund, er det dog, hvad Udstyrelsen angaaer, hidtil aldeles ensklaende. Sværdet maa høres til den mellemste Jernalder, omtrent 6te eller 7de Jahrhundrede, en Tid, fra hvilken der overhovedet kun kendes saa Oldsager herhjemme, og navnlig er der da ikke et eneste Sværd, som med Bestemthed kan henregnes til dette Tidstum. Men man kan gjøre flere Sammenligninger, som utvilsomt viser, at det tilhører hin Tid. Slangeslyngning forekomme nemlig ikke i de ældre Fund fra den tidligere Periode, navnlig ikke i de to store sørjydiske Mosefund, fra Thorsbjerg i Angel og fra Nydam i Sundeved. Det ældste blandt de danske Fund, i hvilket vi træffer dem, er Fundet fra Kragehul Mose i Nærheden af Lemløse paa Syen, hvor der blandt en Mængde andre Genstande fundtes flere Spydfæster med lignende Prydelsjer indstaaer paa det øverste Stykke lige under Spydfidspen. Et Stykke af en saadan Stage er fremstillet ved Fig. 2 i halv Storrelse. Prydelsen findes især, som bekjendt, paa en Mængde Huulmonter af Guld, paa mange Runestene, navnlig de bekjendte Jellinge-Stene, paa Solvbejgeret fra Kongehøjen ved Jellinge, paa de Træstykker, hvormed Gravkammerets Vægge i den nævnte Høi vare beklædte,

og paa mange Oldsager fra Hedenstabet senere og sidste Tid her i Landet.

En anden fremtrædende Ejendommelighed ved Sværdet er den Prydelse, der er dannet paa den øverste Knap ved Indlegning af farvede Glasstykker mellem tynde Broncevægge (see Figur 1 a). Det er ogsaa en Prydelsesmaade, der var ukjendt i den ældre Jernalder, og som synes at fremtræde her i Norden omtrent samtidigt med Slangeslyngninger. Begge Ornamente findes paa et smukt Guldsmede fra Nørrejyllands Sødgrense i Oldsagsfamilien i København (see Fig. 2). Zuglen er dannet af forskelligt farvede Glasstykker mellem tynde Guldvægge; og i Mundelene og de fremspringende Stykker af Overdelen har der ligeledes været og er der tildeles endnu røde og grønne Glasstykker. Den nederste Del af dette Spænde fandtes i 1863 ved Blooming sammen med en Guldbraceat og to røde Perler af en porcellainsagtig Masse, og i 1865 fandtes den øverste Del sammen med en Guldbraceat og tre små Perler. Spændet er sat sammen og hele Fundet nu samlet i Museet (see Fig. 2).

Den Konst, her er Tale om (Verre cloisonné), findes hyppigt anvendt, navnlig paa vesteuropæiske Oldsager, saa langt tilbage som det 5te Jahrhundre efter Chr. X. Den findes brugt paa Genstande i den merovingiske Tid — fra det 5te til det 8de Jahrhundre — navnlig fra den frankiske Kong Childebert den Forskes Grav, altsaa fra 481, og paa en del Guldkroner, der fandtes i to murede Rister i Grundvolden af et kristeligt Kapel ved La Fuente de Guarazar i Marheden af Toledo i Spanien, og som nu for Siorstedelen bevares i Hotel de Cluny i Paris. Den ene af dem er efter Indstiftsen, RECCEVINTHVS REX OFFERET (isledetsfor os), sjælvede af den vestgotiske Konge Recesvinth, der regerede fra 649—672, og hele Skatten kan saaledes bestemt henføres til det 7de Jahrhundre. Denne Konst synes at være eiendommelig barbarisk og strækker sig fra Nordens Bedkommende neppe længere tilbage end til det 6te eller 7de Jahrhundre.

Det er interessant, at det netop fra en Tid, fra hvilken saa saa Oldsager hidtil ere bragte for Dagen, og som ikke for Nordens Bedkommende kan komme ind under den strenge Histories Lys, er fremkommet et saa talende Bidne om Tidens Pragt, dens udviklede Smag og Arbejdsværdighed, som det her afbildede Sværd uregelmæssigt har bragt os.

Conr. Engelhardt.

Fra Langelinie.

Hvor hører By har sine fashionable Spadsersteder; Boulevarderne i Paris, Hyde Park i London, Dampfiksbroen i Svendborg — alle tre Steder styrke deres Navnkundighed den samme Vis til at sees og se. Et sligt Spadsersted faaer gjerne Kjælenavne; først hedder det i Almindelighed „Routen“, saa kommer Vignelserne og de mere eller mindre vittige „Anspielungen“: i Christiania kaldes den Del af Carl Johans Gade, paa hvilken folkestammede Elsler de unge Herrer gjøre Dameerne deres Oprettning, for „Kurland“. Her i København have vi det solrige „Provence“ paa Kongens Nytorv mellem Bredgade og Store Kongensgade, vi have „den diplomatiske Løbebane“ ad Sanct Anna Plads, Kjærlighedsstien og Langelinie.

Hvorfor Langelinie egentlig hedder saaledes, turde være svært at paavise; maaskee ligesom Langebro og Langeland efter Reglen lueus a non lucendo, fordi Langden ikke endda er saa overordentlig stor. Men Navnet gjør mindre til Sagen. Stedet er kendt og man gaar ikke fejl af hinanden. Maar den unge Pige i Forbigaaende bemærker til sin Veninde: Sees vi paa Langelinie imorgen Eftermiddag? Saal ved han, for hvem kendes Ord ere Musik og som følger hende som Styggen, noiagtigt, hvor han igjen kan fange disse Smil, disse Blik, som man kan give uden at være Datter af en „Bliffenslager.“ Det gjelder da kun at vide, hvad der her forstaaes ved Eftermiddag. Langelinie er den gentileste af alle vores Promenader; der kører de Kongelige med deres røde Lataier og Jagtere bagpaa; der „promenerer“ man sig en Tour tilhøest,“ naar man enten har haade Hest og Tegn, eller leier en Hest og rider ind sammen med en anden Herre, der heller ikke har Tegn; der er Manden med Kitterten; der er Bandet med Langlægt; der er den friske Wind, Stibene, Hoveen, Sverrig, Musik paa Kastelsvolden, Pejsflaget paa Karantainehuset, Drenge med Violer, unge Damer med højhaalede Størler, gamle Damer med Hunde i Line, unge Herrer med fem Skoeg, tre Skoeg, eet Skoeg, ingen Skoeg, med Stangbriller, Klemmebriller, Lorgnetter, med Indsigter og Udsigter — holdt!

Indsigter og Udsigter! Mangen ung Herr er paa Langelinie Indsigter, som ere højt vidunderlige, næsten uvurdeelige: her, hvor han tagerer de unge Piger, hvor han præcis veed, hvem hun med de brune Øyne gaaer her for at møde, hvorfor hun med de deilige Fodder kommer her paa Langelinie, hvem der suffer for hende med den magnifique Rejsning. Fortræffelige Indsigter paa Langelinie og i en Tagelclub — men lidet paastønnede i det virkelige Liv! Og